

**UCHWAŁA NR XXI/182/2021
RADY GMINY MALBORK**

z dnia 29 kwietnia 2021 r.

**w sprawie przyjęcia i realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny
w Gminie Malbork na lata 2021-2023**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (Dz. U. 2020 poz. 713 z późn. zm.) oraz art. 176 pkt 1 art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. 2020 poz. 821 z późn. zm.), Rada Gminy Malbork uchwala, co następuje:

§ 1. Uchwala się Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Malbork na lata 2021-2023, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie Uchwały powierza się Wójtowi Gminy.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy
Malbork

Michał Blachut

Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Malbork na lata 2021 – 2023

1. WPROWADZENIE

Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Malbork na lata 2021 – 2023 zwany dalej Programem opracowano w oparciu o art. 176 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. 2020 poz. 821 z późn. zm.) w myśl którego, gmina zobowiązana jest do utworzenia gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną.

Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2021-2023 stanowi samodzielny program, który ma na celu wsparcie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych.

Prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny może zagrażać szereg czynników, wśród których najniebezpieczniejsze są zjawiska patologiczne. Ich oddziaływanie może uczynić daną rodzinę dysfunkcyjną, która nie potrafi sprostać swoim obowiązkom względem dzieci i innych członków rodziny oraz pomyślnie rozwiązać swoich problemów i sytuacji kryzysowych. Uzależnienia, przemoc, niezaradność i brak umiejętności wychowawczych, zdarzenia losowe wywołujące sytuacje kryzysowe oraz zła sytuacja materialna to główne problemy dezorganizujące życie rodzin, które mają charakter złożony, wymagający interdyscyplinarnych rozwiązań. W przypadku dezorganizacji rodziny nie spełnia ona swoich podstawowych zadań, role wewnątrzrodzinne ulegają zaburzeniu, a zachowania poszczególnych członków rodziny stają się coraz bardziej niezgodne z normami prawnymi, moralnymi oraz oczekiwaniami społecznymi. Dlatego też, jeżeli w funkcjonowaniu rodziny pojawią się dysfunkcje, instytucje i służby zobligowane do wspierania rodziny zobowiązane są do podjęcia na jej rzecz określonych działań. Rodziny dysfunkcyjne wymagają stałego monitorowania przez pracowników socjalnych, asystentów rodzinnych, pedagogów szkolnych, pracowników przychodni medycznych, policji, kuratorów sądowych i przedstawicieli innych instytucji, które mają kontakt z rodziną.

Opierając się na założeniach ustawy z 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. 2020 poz. 821 z późn. zm.) która zaleca zaangażowanie asystenta rodziny, o którym stanowi art. 11 ust. 3 i art. 12 ustawy. Istotne jest, iż rola asystenta rodziny zaczyna się już na etapie profilaktyki i polega na aktywnym wspieraniu rodziny. Zadaniem asystenta jest całościowe wspieranie rodzin wychowujących dzieci, zagrożonych różnymi dysfunkcjami.

Asystent reaguje na sygnały wskazujące na powstanie w rodzinie problemów związanych z jej prawidłowym funkcjonowaniem. Celem pracy asystenta będzie osiągnięcie przez rodzinę podstawowego poziomu stabilności życiowej, która umożliwi jej wychowanie dzieci.

Jego głównym zadaniem jest niedopuszczenie do oddzielenia dzieci od rodziny.

W przypadku niemożności zapewnienia opieki i wychowania dziecka przez rodzinę, powiat organizuje pieczę zastępczą w formie rodzinnej i instytucjonalnej.

Do zadań gminy w myśl ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej należy ponoszenie częściowych wydatków związanych z pobytem dziecka w wyżej wskazanych formach pieczy zastępczej.

Podstawowym założeniem Programu jest utworzenie spójnego, scentralizowanego systemu wsparcia dzieci oraz wsparcia rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych.

Wszelkie działania służb i instytucji pracujących na rzecz dobra dziecka i rodziny powinny być zintegrowane i uwzględniać prawo do zachowania tożsamości dziecka i jego prawa do utrzymania kontaktów z rodzicami. Realizowane w ramach Programu zadania koncentrować będą się nie tylko na dziecku, ale również na całej rodzinie jako podstawowej komórce społecznej, przede wszystkim w sytuacjach, gdy dziecko zostanie umieszczone poza rodziną biologiczną, w celu odzyskania przez nią funkcji opiekuńczej.

2. UZASADNIENIE WPROWADZENIA PROGRAMU

Zgodnie z art. 176 pkt. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku (Dz. U. 2020 poz. 821 z późn. zm.) o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych gminy należy m.in. opracowania i realizacja trzyletniego gminnego programu wspierania rodziny.

W świetle zadań ustawy pomoc dziecku i jego rodzinie powinna mieć charakter interdyscyplinarny i być udzielana przez właściwych specjalistów w ramach zintegrowanego lokalnego systemu. Ważne jest, by działania i decyzje względem rodziny były podejmowane przy współpracy wyspecjalizowanych instytucji.

Konsekwencją powyższego zapisu jest wprowadzenie trzyletniego programu wspierania rodziny w Gminie Malbork na lata 2021-2023.

Priorytetem będzie stworzenie działań profilaktycznych i osłonowych tak, aby zapobiegać marginalizacji i społecznemu wykluczeniu mieszkańców.

Świadczenie wsparcia dla rodzin zagrożonych społecznym obniżeniem standardu życia ma dać poczucie bezpieczeństwa i gwarancje wsparcia instytucjonalnego. Każdy potrzebujący winien mieć zapewnione wsparcie i być pewien tego, że może je otrzymać w instytucjach do tego celu powołanych.

Działania na rzecz rodziny to czynności skierowane do poszczególnych jej członków oraz kampanie prowadzone na rzecz całej wspólnoty. Podstawowym założeniem programu jest utworzenie spójnego systemu wsparcia rodzin i dzieci, przeżywających trudności w wypełnieniu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, mających na celu przywrócenie im zdolności do wypełnienia tych ról, poprzez pracę z rodziną oraz zapewnienie pomocy w opiece i wychowaniu dzieci.

Gminny Program wspierania rodziny w Gminie Malbork na lata 2021-2023 jest spójny z kierunkami działań przyjętych w szczególności w następujących aktach prawnych:

- a) Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. 2020 poz. 821 z późn. zm.)
- b) Ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. 2020 poz. 1876 z późn. zm.)
- c) Ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. 2020 poz. 218 z późn. zm.)
- d) Ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. 2019 poz. 2277 z późn. zm.)
- e) Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Malbork na lata 2021-2025, przyjętej uchwałą Nr XVIII/157/2020 Rady Gminy Malbork z dnia 29.12.2020r.

3. DIAGNOZA SYTUACJI RODZIN KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY GMINNEGO OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ W MALBORKU

Gmina Malbork jest gminą wiejską, położoną w północnej części Polski. Jest jedną z piętnastu gmin, które stanowią część Żuław Wiślanych. Gmina Malbork należy do województwa pomorskiego. Powierzchnia terenów Gminy Malbork liczy około 100,93 km². Większość z tych terenów ma charakter typowo rolniczy, co stanowi około 82 % terenów całej powierzchni gminy.

Gminę Malbork tworzy 18 sołectw: Cisy, Grobelno, Kałdowo Wieś, Kałdowo, Kamienica, Kamionka, Kościeleczyki, Kraśniewo, Lasowice Małe, Lasowice Wielkie, Lasowice Agro Lawi, Nowa Wieś Malborska, Pielica, Stogi, Szawałd, Tragamin, Wielbark, Wielbark Poligon.

Jak wynika z danych Urzędu Gminy, wg stanu na dzień 31 grudnia obszar Gminy zamieszkuje 4 717 mieszkańców, wśród których: 2 381 stanowią kobiety, natomiast 2 366 mężczyźni.

Do określenia zadań Gminnego Programu Wspierania Rodziny niezbędna jest analiza danych o osobach i rodzinach z terenu gminy objętych wsparciem Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gminie Malbork.

W 2020 roku w ramach zadań własnych i zleconych z pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Malborku skorzystało łącznie 100 rodzin tj. 255 osób w tych rodzinach. Udzielono pomocy w różnych formach: pieniężnych, usługach opiekuńczych czy też szeroko rozumianej pracy socjalnej.

Tabela nr 1. Najczęstsze powody przyznania pomocy w 2020 roku.

Powody przyznania pomocy	2020	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	26	51
Bezdomność	8	9
Potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietność	13	78
Bezrobocie	52	160
Niepełnosprawność	21	46
Długotrwała lub ciężka choroba	35	65
Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych	4	15
Przemoc w rodzinie	0	0
Alkoholizm	14	32
Zdarzenie losowe, sytuacja kryzysowa	3	13
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnienie z zakładu karnego.	3	3

Dane przedstawiają rodziny, które mogły korzystać z pomocy z kilku powodów.

Pracownicy socjalni Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Malborku w ramach wykonywania swoich obowiązków podejmują działania na rzecz rodzin dysfunkcyjnych, borykających się z różnorodnymi problemami.

Dość często są to rodziny, które oprócz ubóstwa dotknięte są wieloma dysfunkcjami. Praca z takimi rodzinami wymaga od kadry pomocy społecznej wysokiego profesjonalizmu i zaangażowania w podejmowanych działaniach.

Na podstawie danych ze sprawozdań wynika, że w latach 2018-2020 liczba rodzin, którym udzielono wsparcia w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych przedstawia się podobnie. Na wysokim poziomie utrzymuje się liczba rodzin, którym przydzielono asystenta. Są to rodziny, które wymagają wsparcia w znacznie szerszym wymiarze aniżeli pomoc oferowana w ramach pracy socjalnej.

Tabela nr 2. Liczba rodzin, którym udzielono wsparcia w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych w 2020 roku.

Rok	Liczba rodzin, którym przydzielono asystenta	Liczba rodzin, którym przydzielono asystenta sędownie
2020	13	5

Pozostając w obszarze problematyki opiekuńczo – wychowawczej należy rozwinąć informacje o rodzinach z takimi problemami.

Tabela nr 3. Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w 2020 roku.

Rok	Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej
2020	8

Przyczyny umieszczania dzieci w pieczy zastępczej to głównie uzależnienia rodziców, bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych, pólsieroctwo, przemoc w rodzinie, są to rodziny dysfunkcyjne.

Rodzina dysfunkcyjna jest to rodzina, która nie spełnia swych zadań względem dzieci. W takiej rodzinie na pierwszym miejscu zaspokajane są potrzeby rodziców, a nie dzieci. Zaburzona jest również więź emocjonalna między członkami rodziny, atmosfera w rodzinie jest pełna napięć. W każdej rodzinie dysfunkcyjnej dziecko narażone jest na negatywne emocje, wobec których stosowane są również kary cielesne.

4. ADRESACI PROGRAMU

Adresatami programu są:

1. Rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych oraz rodziny, w których dzieci umieszczone zostały w pieczy zastępczej.
2. Dzieci i młodzież wymagające ochrony ich praw i wolności oraz pomocy dla zapewnienia rozwoju i przyszłej samodzielności życiowej, dzieci i młodzież z rodzin niewydolnych wychowawczo.

5. CELE GŁÓWNE I SZCZEGÓŁOWE PROGRAMU

5.1. Cel główny

Celem głównym Programu jest pomoc dla rodzin zamieszkujących na terenie Gminy Malbork w stworzeniu optymalnych warunków do wychowywania dzieci w środowisku rodziny biologicznej oraz wspieranie rodzin dysfunkcyjnych w prawidłowym wypełnianiu obowiązków opiekuńczo – wychowawczych.

5.2. Cele szczegółowe:

a) diagnozowanie i analiza środowisk rodzinnych poprzez:

- wywiad środowiskowy w rodzinie przeżywającej trudności,
- prace socjalną, polegającą na rozpoznawaniu deficytów w zakresie pełnienia ról rodzicielskich, zaniedbań względem dzieci oraz ocenie sytuacji dziecka w rodzinie, środowisku szkolnym, rówieśniczym,
- konsultacje ze specjalistami w celu sprecyzowania czynników mających wpływ na dysfunkcyjność rodziny.

b) zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych dziecka i rodziny poprzez:

- zapewnienie pomocy materialnej i rzeczowej ubogim rodzinom w ramach ustawy o pomocy społecznej,
- objęcie dożywianiem uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych.
- monitorowanie sytuacji zdrowotnej dzieci z rodzin dysfunkcyjnych poprzez kontakt i współpracę z placówkami służby zdrowia.
- zabezpieczenie środków na pobyt dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka lub placówce opiekuńczo – wychowawczej.

c) Zapobieganie powstawaniu sytuacji kryzysowych wymagających interwencji oraz rozwiązywanie już istniejących poprzez:

- zapewnienie opieki asystenta rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych.
- systematyczne monitorowanie rodzin zagrożonych kryzysem przez pracowników socjalnych, nauczycieli, pedagogów szkolnych oraz przedstawicieli instytucji kontaktujących się z rodziną, w tym z placówkami służby zdrowia.
- działania aktywizujące zawodowo i społecznie na rzecz rodzin w których opiekunowie pozostają bez pracy,
- monitorowanie środowisk zagrożonych uzależnieniami, zarówno dzieci, jak i rodziców motywowanie do podjęcia terapii i monitorowanie terapii,
- motywowanie członków rodziny do podejmowania działań na rzecz ograniczenia bądź niwelowania własnych dysfunkcji (osoby uzależnione, sprawcy przemocy w rodzinie) – współpraca z Komisją ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, z Policją i Zespołem Interdyscyplinarnym ds. Przeciwdziałania Przemocy w Gminie Malbork.
- współpracę z podmiotami, instytucjami działającymi w środowisku lokalnym, w szczególności ze szkołami, policją, placówkami służby zdrowia, sądami, PCPR, w celu poprawy sytuacji rodzinnej pod względem zdrowotnym, materialnym i społecznym.

d) dążenie do reintegracji rodzin poprzez:

- pomoc rodzinie, z której dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej w odbudowaniu odpowiedniego środowiska wychowawczego z poprawnymi relacjami i rolami, pozwalającymi na powrót dzieci do rodziny naturalnej, przywracanie prawidłowego funkcjonowania rodzin, poprzez wsparcie asystenta rodziny.

6. REALIZATORZY PROGRAMU

Program będzie realizowany przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Malborku we współpracy z instytucjami realizującymi zadania w zakresie wspierania rodziny oraz pełniącymi funkcje wspierające:

- a) **Urząd Gminy w Malborku** – wspieranie lokalnych programów oraz inicjatyw na rzecz rodziny w zakresie kreowania i upowszechniania pozytywnych wzorów funkcjonowania rodziny.
- b) **Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gminie Malbork** – zapewnienie osobom uzależnionym i ich rodzinom oraz ofiarom przemocy dostępu do specjalistycznych form pomocy, inicjowanie wszelkich działań profilaktycznych poprzez wspieranie alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży (w tym pozalekcyjnych działań opiekuńczo – wychowawczych, kulturalno – oświatowych, sportowych i rekreacyjnych); podejmowanie czynności w ramach procedury Niebieskiej Karty.
- c) **Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Gminie Malbork** – integrowanie i koordynowanie działań wszystkich instytucji oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, wspieranie osób i rodzin dotkniętych problemem przemocy, podejmowanie czynności w ramach procedury Niebieskiej Karty.
- d) **Gminny Ośrodek Kultury, Sportu, Rekreacji, Turystyki i Zdrowia w Gminie Malbork** – zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży poprzez organizowanie przez GOKSRTiZ zajęć w zakresie kultury, sztuki i zajęć ruchowych, organizowanie zajęć pozaszkolnych i pozalekcyjnych mających na celu rozwijanie pasji, zainteresowań i talentów.
- e) **Szkoły z terenu Gminy Malbork** – realizacja szkolnych programów profilaktycznych, edukacyjnych, wychowawczych, wsparcie pedagogiczne dla rodziców i dzieci, pomoc w rozwiązywaniu problemów wychowawczych, podejmowanie czynności w ramach procedury Niebieskiej Karty.
- f) **Ośrodki zdrowia** – opieka i profilaktyka zdrowotna, podejmowanie czynności w ramach procedury Niebieskiej Karty.
- g) **Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Malborku** – udzielenie pomocy i wsparcia w rozwiązywaniu problemów dotyczących rodzin zastępczych oraz rodzin zagrożonych kryzysem, zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz placówkach opiekuńczo – wychowawczych, udzielenie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczających

rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo – wychowawcze, podejmowanie czynności w ramach procedury Niebieskiej Karty.

- h) Kuratorzy sądowi** – wykonywanie działań o charakterze wychowawczo – resocjalizacyjnym, diagnostycznym, profilaktycznym i kontrolnym związanych z wykonywaniem orzeczeń sądowych, podejmowanie czynności w ramach procedury Niebieskiej Karty.
- i) Komenda Powiatowa Policji** – zapewnienie bezpieczeństwa dzieciom na terenie Gminy Malbork, podejmowanie czynności w ramach procedury Niebieskiej Karty, przeciwdziałanie przestępczości i uzależnieniom wśród młodzieży.

7. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU:

Finansowanie Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Malbork na lata 2021-2023 odbywać się będzie w ramach środków budżetu Gminy Malbork, dotacji oraz środków pozabudżetowych.

Partycypacja w kosztach umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej

W przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej albo w rodzinnym domu dziecka gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki w wysokości:

- 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w rodzinie zastępczej.

8. MONITOROWANIE I EWALUACJA PROGRAMU

Program będzie koordynowany przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Malborku. W ramach jego realizacji będą gromadzone informacje, które pozwolą na ocenę

postępów, wskażą dalsze potrzeby i zrekonstruuą działania, które mają dać informację zwrotną, pozwalającą na określenie i wprowadzenie dodatkowych zmian w Programie.

Wskazana jest stała współpraca pomiędzy instytucjami, organizacjami i stowarzyszeniami w celu zapewnienia najlepszego efektu podjętych inicjatyw.

Program jest dokumentem otwartym i długofalowym. Będzie podlegał ewaluacji i monitoringowi w zależności od występujących potrzeb rozpoznawanych i ustalanych przez podmioty zajmujące się problemami rodziny. Ewaluacja będzie miała charakter usprawniający i wskazujący kierunki ewentualnych zmian w zapisach programowych.

Pozwoli na sprawdzenie efektywności i skuteczności przyjętych założeń oraz sposobu wydatkowania środków przeznaczonych na ich realizację.

Monitoring pozwoli na analizę i ocenę zebranych informacji i planowanie dalszych działań oraz doskonalenie dotychczas ustalonych.